

Arweiniad Ymgeisio

Grantiau Treftadaeth
y Loteri Genedlaethol
£3,000–£10,000

Cynnwys

Gallwch glicio i lywio'r ddogfen yma

Cyflwyniad	3	Datblygu eich syniad	12
Rhestr wirio ar gyfer ceisiadau	5	Sut byddwn yn asesu eich cais	13
Pwy all wneud cais?	6	Dogfennau ategol	14
Beth allwn ei ariannu?	7	Beth sy'n digwydd ar ôl i chi gyflwyno cais?	16
Cyn i chi wneud cais	9	Gwybodaeth ychwanegol	18
Eich cyfraniad	11		

Cyflwyniad

Gan ddefnyddio arian a godir drwy'r Loteri Genedlaethol, mae Cronfa Dreftadaeth y Loteri Genedlaethol yn ysbrydoli, yn arwain ac yn darparu adnoddau ar gyfer treftadaeth y DU i greu newid cadarnhaol a pharhaol i bobl a chymunedau, nawr ac yn y dyfodol.

Grantiau Treftadaeth y Loteri Genedlaethol yw ein rhaglen agored ar gyfer holl fathau o brosiectau treftadaeth yn y DU.

Mae'r canllawiau hyn ar gyfer ceisiadau am grantiau o £3,000 i £10,000.

Bydd y canllawiau hyn yn rhoi mwy o wybodaeth i chi ynghylch y rhaglen a'r mathau o brosiectau y gallwn eu hariannu. Bydd yr adnoddau canlynol yn ddefnyddiol wrth gyflwyno eich cais. Gallwch ddod o hyd i'r dogfennau hyn ar ein gwefan:

- **Ffurflen gais a nodiadau cymorth:** Mae'r ddogfen hon yn cynnwys cwestiynau'r ffurflen gais fel y gallwch weld yr hyn y byddwn yn ei ofyn i chi cyn i chi ddechrau ar eich cais. Mae'n cynnwys rhai nodiadau cyfarwyddyd i'ch helpu i ateb y cwestiynau (maent wedi'u cynnwys yn y ffurflen gais wrth i chi glicio ar yr eicon hwn:)
- **Derbyn grant:** Mae'r ddogfen hon yn rhoi gwybodaeth ynghylch yr hyn sydd angen i chi ei wneud os ydych yn llwyddiannus ac mae'n cynnwys mwy o fanylion ynglŷn â'n gofynion.
- **Telerau safonol y grant:** Mae'r ddogfen hon yn amlinellu telerau ein grantiau.
- **Canllaw arfer da:** Dolen gyswllt i ddogfennau ynghylch amrywiaeth o bynciau i'ch helpu i gyflawni prosiect o safon uchel.

Mae'r eicon yma yn cael ei ddangos wrth ochr y dolenni i'r wybodaeth bellach ar-lein

Ynglŷn â'r rhaglen

Enw'r rhaglen

Grantiau Treftadaeth y Loteri Genedlaethol

Grantiau o

£3,000 i £10,000

Ceisiadau gan

- sefydliadau dielw
- perchnogion preifat treftadaeth

Gofynion

Rhaid i chi beidio â dechrau ar eich prosiect cyn i ni wneud penderfyniad ac mae'n rhaid iddo ganolbwyntio ar dreftadaeth yn y DU

Hyd y prosiect

Hyd at un flwyddyn

Terfynau amser

Nid oes terfynau amser felly gallwch wneud cais unrhyw bryd sy'n gyfleus

Y broses asesu

Byddwn yn asesu eich cais ac yn rhoi penderfyniad i chi ymhen wyth wythnos

Rhaid i'ch prosiect beidio â dechrau cyn bod penderfyniad yn cael ei wneud a rhaid iddo ganolbwyntio ar dreftadaeth yn y DU.

Rhestr wirio ar gyfer ceisiadau

Defnyddiwch y rhestr wirio ddefnyddiol hon i sicrhau eich bod yn barod i gyflwyno cais.

- Rydw i wedi cwblhau'r **cwis hunanasesu ar-lein**
- Rydw i wedi darllen y ddogfen ganllaw hon
- Rydw i wedi darllen **telerau ac amodau'r** rhaglen grant hon
- Rydw i wedi llunio cyllideb i'r prosiect ac wedi gwirio fy nghostau
- Rydw i wedi cynllunio sut i **werthuso fy mhrosiect**
- Rydw i wedi llenwi pob adran o'r ffurflen gais ar-lein
- Rydw i wedi atodi'r holl **ddogfennau ategol** gorfodol

Os yn berthnasol

- Gallaf fodloni'r gofynion perchnogaeth ar gyfer yr eiddo sy'n derbyn grant
- Mae gennyf bob caniatâd neu drwydded sydd ei hangen (er enghraifft, trwydded ystlumod neu ganiatâd adeilad rhestredig)

Pwy all wneud cais?

O dan y rhaglen hon, rydym yn derbyn ceisiadau gan y canlynol:

- sefydliadau dielw
- perchnogion preifat treftadaeth

Dyma rai enghreifftiau o'r mathau o sefydliadau rydym yn eu cyllido:

- elusennau, ymddiriedolaethau a sefydliadau elusennol corfforedig
- grwpiau cymunedol a grwpiau gwirfoddol
- cynghorau cymuned neu blwyf
- cwmnïau buddiant cymunedol
- sefydliadau ffydd neu eglwys
- awdurdodau lleol
- sefydliadau eraill y sector cyhoeddus
- perchnogion preifat treftadaeth (er enghraifft, unigolion neu sefydliadau masnachol)

Byddwn yn gofyn am gael gweld eich cyfansoddiad neu ddogfen lywodraethol (gweler dogfennau ategol ar dudalen 6). Rhaid i chi fod ag o leiaf dau o bobl ar eich bwrdd neu bwyllgor rheoli nad ydynt yn perthyn drwy waed neu briodas neu sy'n byw yn yr un cyfeiriad.

Os ydych chi'n berchennog preifat neu os yw perchennog preifat yn rhan o'ch prosiect, byddwn yn asesu p'un a yw'r budd i'r cyhoedd yn gorbwyso unrhyw elw preifat, felly ystyriwch hyn yn eich cais.

Fel arfer, rydym yn disgwyl i berchennog y dreftadaeth llenwi'r ffurflen gais ac, os ydych yn llwyddiannus, derbyn y grant ac adrodd ar gynnydd. Os nad yw perchennog y dreftadaeth yn llenwi'r ffurflen, yna byddwn yn gofyn iddo gytuno i delerau'r grant.

Os ydych chi'n berchennog preifat neu os yw perchennog preifat yn rhan o'ch prosiect, byddwn yn asesu p'un a yw'r budd i'r cyhoedd yn gorbwyso unrhyw elw preifat, felly ystyriwch hyn yn eich cais.

Beth allwn ei ariannu?

Rydym yn ariannu prosiectau sy'n cysylltu pobl a chymunedau â threftadaeth genedlaethol, ranbarthol a lleol y DU.

Gall treftadaeth olygu gwahanol bethau i wahanol bobl. Gall olygu unrhyw beth o'r gorffennol rydych yn ei werthfawrogi ac am drosglwyddo i genhedloedd y dyfodol.

Fel canllaw, gallai hyn olygu:

- atgofion a phrofiadau pobl (a gofnodir yn aml fel 'hanes ar lafar')
- traddodiadau diwylliannol (fel straeon, gwyliau, crefftau, cerddoriaeth a dawns)
- natur (fel cynefinoedd, rhywogaethau a daeareg)
- tirweddau naturiol a rhai a gynlluniwyd megis parciau a gerddi
- archaeoleg gymunedol
- adeiladau, cofebion ac amgylcheddau hanesyddol
- casgliadau o wrthrychau, llyfrau neu ddogfennau mewn amgueddfeydd, llyfrgelloedd neu archifau
- hanesion pobl a chymunedau neu leoedd a digwyddiadau
- treftadaeth ieithoedd a thafodieithoedd
- lleoedd a gwrthrychau sy'n gysylltiedig â'n hanes diwydiannol, morwrol a thrafnidiaeth

Ar lefel y grant hwn, gallwn hefyd ariannu gweithgareddau i gefnogi grŵp sy'n ymgymryd â chyfrifoldeb newydd dros dreftadaeth, neu i fagu sgiliau a gallu newydd mewn sefydliadau sydd eisoes â chyfrifoldeb am dreftadaeth.

I ddarganfod mwy am y math hwn o weithgaredd, darllenwch ein harweiniad ar wydnwch ar ein gwefan.

Rydym ond yn ariannu prosiectau:

- sydd â chynllun eglur gyda dechrau, canol a diwedd diffiniedig
- nad ydynt wedi dechrau eto
- fydd yn parhau hyd at flwyddyn

Rydym yn gallu talu am ystod eang o gostau uniongyrchol prosiect. Fel enghraifft, gall eich prosiect gynnwys:

- treuliau gwirfoddolwyr
- costau hyfforddiant
- costau digwyddiadau (gan gynnwys llogi ystafell, lluniaeth ac offer)
- gwaith cyfalaf bach
- swyddi staff newydd
- ffioedd proffesiynol (er enghraifft, costau cyfreithiol)
- costau i wella mynediad at eich treftadaeth
- gweithgareddau i gryfhau eich sefydliad
- costau sy'n gysylltiedig ag ymgymryd â chyfrifoldeb newydd dros dreftadaeth (er enghraifft, astudiaethau dichonoldeb)

Ni allwn dalu am y canlynol:

- swyddi staff presennol neu gostau sefydliadol
- cyfrifoldebau statudol a/neu gyfreithiol
- hyrwyddo achosion neu greddau sefydliadau gwleidyddol neu ffydd
- TAW adferadwy
- costau unrhyw weithgaredd sydd wedi digwydd cyn i'r grant gael ei ddyfarnu

Os yw'ch prosiect wedi'i leoli yng Nghymru, rydym yn disgwyl i chi wneud defnydd priodol o'r Gymraeg pan fyddwch yn cyflenwi'ch prosiect. Gallwch chi ddod o hyd i ganllawiau am ddefnyddio'r Gymraeg yn eich prosiect ar ein gwefan. [↗](#)

Perchnogion preifat treftadaeth**Os ydych yn berchennog preifat treftadaeth, ni fyddwn yn ariannu'r canlynol:**

- gwaith a allai gael ei ystyried yn ddyletswydd statudol y perchennog
- prynu adeiladau neu unrhyw asedau treftadaeth
- codi adeiladau newydd

Fel perchennog preifat treftadaeth, mae'n rhaid i chi ddangos fod y budd i'r cyhoedd yn sgil eich prosiect yn gorbwysu unrhyw elw preifat.

Os yw eich prosiect yn cynnwys unrhyw waith cyfalaf, bydd yn rhaid i chi ddangos i ni:

- y bydd eich prosiect yn cynyddu mynediad i'r cyhoedd yn sylweddol ac ymgysylltiad y cyhoedd â threftadaeth
- bod brwdfrydedd amlwg gan y cyhoedd am y prosiect a'u bod yn ei gefnogi
- bod angen buddsoddiad y Loteri Genedlaethol ar y prosiect

Cyn i chi wneud cais

Mae angen i bob un o'r prosiectau rydym yn eu cefnogi:

- fodloni un neu fwy o'r canlyniadau ar y dudalen hon, gan gynnwys yr un gorfodol
- bod yn gyfeillgar i'r amgylchedd
- hyrwyddo rôl y Loteri Genedlaethol wrth wireddu'r prosiect
- cynnal gwerthusiad

Bydd yr wybodaeth yn yr adran hon yn eich helpu i ystyried y pwyntiau hyn yn ystod y cam cynnar o gynllunio eich cais.

Arweiniad

Mae gennym lawer o wybodaeth ar ein gwefan i'ch helpu i reoli a datblygu eich prosiect.

Mae'r canlynol yn ddeunydd darllen hanfodol ar gyfer pob prosiect:

- [Gwybodaeth ar sut i gydnabod eich grant](#)
- [Canllawiau gwerthuso](#)

Canlyniadau

Rydym yn disgrifio'r gwahaniaeth rydym yn dymuno ei wneud gyda'n cyllid drwy gyfrwng naw canlyniad. Diffiniad canlyniadau yw newidiadau, effeithiau neu fanteision sy'n digwydd o ganlyniad uniongyrchol i'ch prosiect.

Diffiniad canlyniadau yw newidiadau, effeithiau neu fanteision sy'n digwydd o ganlyniad uniongyrchol i'ch prosiect.

Bydd pob prosiect a ariennir gennym yn bodloni un neu fwy o'r canlyniadau hyn. Bydd nifer y canlyniadau rydych yn eu cyflawni yn dibynnu ar yr hyn rydych am ei gyflenwi a dylent fod yn gymesur i faint y grant rydych yn gwneud cais amdano neu ffocws penodol eich prosiect.

Rydym yn disgwyl i brosiectau gyflawni rhai canlyniadau yn gryfach na rhai eraill. Gofynnwn i chi ganolbwyntio ar y canlyniadau sydd gryfach ar gyfer eich prosiect, oherwydd byddwn yn monitro eich cynnydd yn erbyn y rhain a byddwch yn eu defnyddio i werthuso'r newid mae eich prosiect wedi'i wneud. Rhaid i bob prosiect gyflawni'r canlyniad '**bydd ystod ehangach o bobl yn ymwneud â threftadaeth**' fel isafswm.

- **Bydd ystod ehangach o bobl yn ymwneud â threftadaeth (canlyniad gorfodol)**
- Bydd y dreftadaeth mewn cyflwr gwell
- Bydd y dreftadaeth yn cael ei nodi a'i hesbonio'n well
- Bydd pobl wedi datblygu sgiliau
- Bydd pobl wedi dysgu am y dreftadaeth, gan arwain at newid mewn syniadau a gweithredoedd
- Bydd pobl yn cael mwy o les
- Bydd y sefydliad a ariennir yn fwy cydnerth
- Bydd yr ardal leol yn lle gwell i fyw neu weithio ynddi neu i ymweld â hi
- Bydd yr economi leol yn cael hwb

Ceir rhagor o wybodaeth am ein canlyniadau, a sut gallwch fesur eich cynnydd, yn y ffurflen gais a nodiadau cymorth ar gyfer y rhaglen hon.

Hyrwyddo eich grant Loteri Genedlaethol

Mae'n rhaid i chi ymrwymo i gydnabod eich grant a hyrwyddo'r Loteri Genedlaethol, a dylech ddweud wrthym sut ydych chi'n bwriadu cyflawni hyn yn eich ffurflen gais a'ch cynllun prosiect.

Gallwch ddod o hyd i syniadau ar gydnabod a hyrwyddo, a'r brandio rydym yn disgwyl i chi ei ddefnyddio, ar ein [gwefan](#).

Gwerthuso

Rydym yn argymhell eich bod yn ymgorffori gwerthusiadau o ddechrau eich prosiect. Byddwn yn gofyn i chi ysgrifennu gwerthusiad byr (uchafswm o ddeg tudalen) o'ch prosiect, y bydd angen i chi ei atodi i'ch adroddiad diwedd grant.

Mae gofyn i'n prosiectau gyflwyno adroddiadau gwerthuso yn ein galluogi i ddangos y gwahaniaeth y mae cyllid y Loteri Genedlaethol wedi'i wneud ac i gael gwybod p'un a yw prosiect wedi gwario'r grant yn briodol a ph'un a yw wedi cyflawni'r canlyniadau bwriadedig.

Rydym yn adrodd ar y cyflawniadau hyn drwy werthuso rhaglenni'n barhaus, sy'n ddibynnol ar wybodaeth oddi wrth hunanwerthusiadau ar lefel prosiectau.

Dylai eich adroddiad gwerthuso (uchafswm o ddeg tudalen) gynnwys yr elfennau a amlinellir yn y tabl gyferbyn:

Adran yr adroddiad

I gynnwys y canlynol

Crynodeb gweithredol

Crynodeb cyffredinol o weithgareddau a chanlyniadau'r prosiect. Dylai fod yn bosibl ei ddarllen a chael syniad da o beth ddigwyddodd yn eich prosiect a pha effaith y mae'r prosiect cyffredinol wedi'i chael.

Yr hyn a oedd i fod i ddigwydd

Dylai hyn amlygu cefndir bras i'r prosiect, gan nodi pam y dechreuwyd y prosiect yn y lle cyntaf, yr hyn roeddech chi wedi'i fwriadu ei wneud, a pha wahaniaeth roeddech chi am i'r prosiect ei wneud a pham.

Yr hyn a ddigwyddodd mewn gwirionedd

(dylai hon fod yr adran hiraf yn yr adroddiad)

Dylai'r adran hon fanylu ar yr hyn a ddigwyddodd fel rhan o'r prosiect o dan gyfres gydlynol o benawdau gweithgaredd y prosiect.

Dylai'r gwahaniaeth a wnaed gan eich prosiect neu'r gwahaniaeth y mae'r prosiect wrthi'n gwneud ddilyn ymlaen o'r meysydd am ganlyniadau ac effaith a amlygwyd yn yr adran 'Yr hyn a oedd i fod i ddigwydd'.

Dylai'r adran hon hefyd fyfyrto ar feysydd megis rheoli prosiectau, staffio, amserlenni, a dulliau gwerthuso parhaus.

Crynodeb o'r gwersi a ddysgwyd

Beth yw'r prif bethau y mae'r sefydliad wedi'i ddysgu?

Wrth ystyried, beth fydddech chi'n ei wneud yn wahanol y tro nesaf?

Eich cyfraniad

Ar lefel y grant hwn, nid ydym yn gofyn am gyfraniad gennych ond dylech ystyried a allai cyllidwyr, sefydliadau neu bobl eraill gefnogi eich prosiect.

Bydd hyn o gymorth i ddangos bod pobl a sefydliadau eraill yn ymroddedig i'ch prosiect.

Byddwn yn asesu a yw eich prosiect yn cynnig gwerth am arian da a byddwn yn ystyried eich cyfraniad. Gallai hwn fod yn gyfraniad ariannol, yn gyfraniad nad yw'n ariannol neu amser gwirfoddoli.

Byddwn yn gofyn i chi ddweud wrthym am eich cyfraniad yn y ffurflen gais.

Cyfraniadau arian parod

Gallai hyn fod o gronfeydd eich sefydliad eich hun, rhodd gan gymwynaswr, grant oddi wrth gyllidwr arall neu gymorth arall a geir trwy godi arian (fel cyllido torfol).

Cyfraniadau nad ydynt yn ariannol

Mae hyn yn cynnwys unrhyw beth sydd ei angen arnoch ar gyfer eich prosiect nad oes rhaid i chi dalu amdano (er enghraifft, llogi ystafell neu offer). Rydym ond yn derbyn cyfraniadau nad ydynt yn ariannol os ydynt yn gostau prosiect uniongyrchol a allai fod yn rhan o gyllideb eich prosiect.

Amser gwirfoddolwyr

Dyma'r amser mae gwirfoddolwyr yn ei roi i gyflenwi eich prosiect. Gallai hyn gynnwys gwaith gweinyddol, clirio safle neu weithio fel stiward mewn digwyddiad. Ni ddylech gynnwys costau ar gyfer amser y bobl a fydd yn cymryd rhan yn eich gweithgareddau (er enghraifft, pobl sy'n mynychu gweithdy neu'n mynd ar daith dywysedig).

Rydym yn defnyddio cyfradd safonol i gyfrifo gwerth eich amser gwirfoddolwyr:

Gwirfoddolwyr proffesiynol (er enghraifft, cyfrifeg neu addysgu)	£50 fesul awr
--	---------------

Gwirfoddolwr crefftus (er enghraifft, arwain taith gerdded dywysedig)	£20 fesul awr
---	---------------

Gwirfoddolwr (er enghraifft, clirio safle neu weithio fel stiward mewn digwyddiad)	£10 fesul awr
--	---------------

Datblygu eich syniad

Mae ein proses ymgeisio yn gystadleuol iawn ac nid ydym yn gallu ariannu pob cais da rydym yn ei dderbyn.

I'ch helpu chi ddatblygu eich syniad, dyma rai awgrymiadau prosiect:

Pobl

Bydd trafod eich syniad â phobl y tu allan i'ch sefydliad yn helpu i sicrhau bod eich cyllideb a'ch llinell amser yn ystyried gofynion ystod eang o bobl. Bydd siarad â phartneriaid neu gyfranogwyr y dyfodol yn helpu i lywio eich cynlluniau. Rydym eisieu gwybod pwy oedd y bobl y gwnaethoch ymgynghori â hwy a sut y gwnaethon nhw lywio eich prosiect. Mae llythyrau o gefnogaeth yn ffordd dda o ddangos i ni fod pobl eraill eisieu i'ch prosiect ddigwydd.

Cymorth arbenigol

Ystyriwch a oes angen cymorth neu gyngor arbenigol arnoch i lywio eich syniadau a chyllideb. Os oes angen, sicrhewch eich bod yn siarad â rhywun a allai eich helpu i gynllunio eich prosiect (er enghraifft, rhywun sydd wedi cynnal prosiect tebyg). Mae hefyd yn bwysig meddwl am bob caniatâd neu drwydded y bydd ei hangen arnoch (er enghraifft, cydsyniad adeilad rhestredig neu drwydded ystlumod).

Cofiwch gynnwys costau ar gyfer cymorth a chyngor arbenigol i gynnal eich prosiect.

Cymuned

Cewch wybod beth arall sy'n digwydd yn eich ardal. Efallai y dewch ar draws prosiect tebyg, sefydliad y gallwch gydweithio ag ef, neu broblem leol bwysig y gallwch helpu i'w datrys.

Adnoddau

Penderfynwch pwy fydd yn gyfrifol dros gyflwyno pob rhan o'ch prosiect ac a oes gennych yr amser, yr offer a'r sgiliau i'w chyflwyno. Os nad oes gennych, gallwch gynnwys costau am gymorth, offer a hyfforddiant yn eich cyllideb a helpu i adeiladu gallu eich sefydliad.

Er enghraifft, os ydych chi'n meddwl am weithio gyda phobl ifanc neu bobl ifanc agored i niwed, bydd angen i chi sicrhau bod gennych yr wybodaeth arbenigol briodol yn eich sefydliad.

Cyllidebu

Dylai eich cyllideb fod yn realistig ac wedi'i seilio ar ymchwil, dyfynbrisiau neu brofiad blaenorol. Mae'n anodd cynllunio ar gyfer pob digwyddiad posibl, felly sicrhewch eich bod yn cynnwys cronfa hapddigwyddiad briodol ar gyfer costau annisgwyl.

Dylai eich cyllideb fod yn realistig ac wedi'i seilio ar ymchwil, dyfynbrisiau neu brofiad blaenorol.

Gwerthuso

Nid yw byth yn rhy gynnar i feddwl am sut y byddwch yn gwerthuso eich prosiect. Meddyliwch am y wybodaeth byddwch yn ei chasglu ac unrhyw gostau cysylltiedig.

Bydd gwerthuso yn eich helpu i ddangos effaith eich prosiect a dylai lywio prosiectau'r dyfodol, yn ogystal â chefnogi eich achos ar gyfer cyllid yn y dyfodol.

Adnoddau pellach

Gallwch ddarllen mwy am brosiectau eraill ar ein gwefan [↗](#)

Gallwch drafod eich syniad ag ymgeiswyr eraill, derbynwyr grant a staff ar y [Gymuned Ar-lein](#) [↗](#)

Rydym hefyd yn darparu ystod o dempledi defnyddiol ar ein gwefan

Sut rydym yn asesu eich cais

Ar ôl i chi anfon eich cais ar-lein, byddwn yn gwirio popeth sydd ar waith a byddwn yn cysylltu â chi er mwyn rhoi gwybod i chi pryd y gallwch ddisgwyl penderfyniad.

Oni bai bod angen i ni wirio unrhyw beth gyda chi, mae'n annhebygol y byddwch yn clywed oddi wrthym eto nes ein bod yn eich hysbysu o'r penderfyniad.

Byddwn yn asesu eich cais ac yn rhoi penderfyniad i chi ymhen wyth wythnos.

Fel sefydliad sy'n rhoi arian cyhoeddus, byddwn yn cynnal rhai gwiriadau ar y wybodaeth a roddwch i ni pan fyddwch yn gwneud cais (er enghraifft, gallwn wirio'ch hanes gyda ni neu gynnal gwiriadau hunaniaeth neu dwyll).

Dylech ateb yr holl gwestiynau yn y ffurflen gais a sicrhau eich bod yn disgrifio'ch prosiect yng nghwestiwn 1b.

Dyma'r unig adran o'r ffurflen gais sy'n cael ei chyflwyno'n uniongyrchol at y rhai sy'n gwneud penderfyniadau drosom. Dyma eich cyfle i esbonio eich prosiect yn eich geiriau eich hun.

Byddwn yn asesu eich cais ac yn rhoi penderfyniad i chi ymhen wyth wythnos.

Pan fyddwn yn asesu eich cais, byddwn yn ystyried amrywiaeth o ffactorau, gan gynnwys y canlynol:

- p'un a yw eich prosiect yn berthnasol i dreftadaeth y DU
- pa anghenion a chyfleoedd y bydd y prosiect yn mynd i'r afael â nhw
- pa mor llwyddiannus bydd eich prosiect yn bodloni ein canlyniadau
- gwerth cyffredinol am arian
- risgiau posibl i lwyddiant y prosiect
- eich ymagwedd tuag at gynaliadwyedd amgylcheddol

Os yw eich cais yn cael ei asesu fel darparu gwerth isel am arian, gall gael ei wrthod yn gynharach yn ystod y cyfnod asesu, a byddwn yn eich hysbysu ynghylch hyn ar y pryd.

Y broses ymgeisio

Darllenwch y canllawiau ymgeisio a chynlluniwch eich prosiect

Pan fyddwch yn barod, anfonwch eich cais ar-lein atom

Byddwn yn asesu eich cais ymhen 8 wythnos

Bydd penderfyniad eich cais yn cael ei wneud mewn cyfarfodydd misol

Byddwn yn cysylltu â chi er mwyn rhoi gwybod i chi beth yw'r penderfyniad

Dogfennau Ategol

Bydd angen i chi gyflwyno'r dogfennau ategol perthnasol, sydd wedi'u hamlinellu yn yr adran hon. Ni fydd rhai o'r dogfennau hyn yn berthnasol i'ch prosiect a bydd yr wybodaeth ychwanegol i'ch helpu i benderfynu os ydynt yn berthnasol.

Mae popeth sydd ei angen arnom i asesu eich cais yn cael ei gynnwys yn y ffurflen gais a'r dogfennau ategol canlynol. Peidiwch â chyflwyno unrhyw ddogfennau ychwanegol, oherwydd ni fyddwn yn eu defnyddio wrth asesu eich cais.

1. Dogfen lywodraethu (er enghraifft, cyfansoddiad)

Nid oes angen i ni weld eich dogfen lywodraethu os:

- ydych yn sefydliad cyhoeddus (er enghraifft, awdurdod lleol)
- rydych chi'n berchennog preifat ar dreftadaeth

Dylai'ch dogfen lywodraethu gynnwys y canlynol:

- enwau ac amcanion eich sefydliad
- datganiad sy'n rhwystro eich sefydliad rhag dosbarthu incwm neu eiddo i'w aelodau yn ystod ei oes

- datganiad sy'n cadarnhau, os bydd eich sefydliad yn cael ei gau neu'n dod i ben, y bydd asedau'r sefydliad yn cael eu dosbarthu i sefydliad elusennol neu ddielw arall ac nid i aelodau'r sefydliad
- y dyddiad pan gafodd ei fabwysiadu a llofnod eich cadeirydd (neu unigolyn awdurdodedig arall)

Nid ydym yn gallu derbyn eich cais os nad yw eich cyfansoddiad yn cynnwys yr uchod.

Sicrhewch fod eich prosiect yn diwallu amcanion eich sefydliad.

Mae'r Comisiwn Elusennau yn darparu **arweiniad** ar greu dogfen lywodraethu.

2. Cyfrifon

Cynhwyswch eich cyfrifon diweddaraf sydd wedi cael eu harchwilio neu wirio gan gyfrifydd.

Os ydych yn sefydliad newydd ac nad oes gennych set o gyfrifon archwilledig, cyflwynwch eich tair cyfriflen ddiweddaraf neu lythyr gan eich banc yn cadarnhau eich bod wedi agor cyfrif.

Nid oes angen i ni weld eich cyfrifon os ydych yn sefydliad cyhoeddus (er enghraifft, awdurdod lleol).

3. Llythyrau sy'n datgan cefnogaeth (dim mwy na chwech, os yn berthnasol)

Mae llythyrau sy'n datgan cefnogaeth yn ffordd dda o ddangos eich bod wedi siarad ag eraill a bod ganddynt ddi-ddordeb yn eich prosiect ac yn ymroddedig iddo.

Cyflwynwch llythyrau sy'n dangos cefnogaeth oddi wrth bobl sy'n ymwneud â'ch prosiect, yn hytrach na datganiadau cefnogol cyffredinol. Er enghraifft, os ydych yn bwriadu cyflenwi gweithdai yng nghlybiau ieuenticid lleol, bydd llythyr yn datgan cefnogaeth yn dangos i ni eu bod nhw eisiau cymryd rhan.

Os yw eich prosiect yn cynnwys gweithgaredd i ymgymryd â rheoli treftadaeth, anfonwch lythyr atom oddi wrth y perchennog presennol yn rhoi caniatâd i'r prosiect fynd rhagddo.

Os yn bosibl, dylai llythyrau fod ar bapur pennawd neu wedi'u llofnodi.

Peidiwch â chyflwyno unrhyw ddogfennau ychwanegol, gan na fyddwn yn eu defnyddio wrth asesu.

4. Arolwg Cyflwr (os yn berthnasol)

Os yw eich prosiect yn cynnwys cadwraeth treftadaeth, mae'n rhaid i chi gyflwyno arolwg cyflwr neu ddogfen briodol arall (er enghraifft, cynllun cadwraeth drafft neu amlinellol). Dylai'r ddogfen hon ddweud wrthym am gyflwr y dreftadaeth ar hyn o bryd a'r gwaith sydd ei angen er mwyn adfer y dreftadaeth i gyflwr da.

Er enghraifft, os ydych yn bwriadu cadw cofeb ryfel leol, bydd angen i chi wybod beth yw ei chyflwr presennol a pha waith trwsio sydd ei angen. Dylai'r arolwg neu adroddiad nodi blaenoriaeth gymharol y gwaith awgrymedig hefyd fel eich bod yn gwybod pa waith sydd fwyaf hanfodol ac arno angen mynd i'r afael ag ef yn gyntaf.

Os yw eich prosiect yn cynnwys cadwraeth treftadaeth, mae'n rhaid i chi gyflwyno arolwg cyflwr neu ddogfen briodol arall megis cynllun cadwraeth drafft neu amlinellol.

Dylech atodi'r dogfennau ategol perthnasol i'ch ffurflen gais. Gallwn dderbyn y mwyafrif o fformatau ffeil safonol.

Wrth gyflwyno dogfennau ategol, defnyddiwch enwau'r dogfennau uchod fel ein bod yn gallu adnabod pob dogfen yn hawdd. Efallai y bydd peidio â defnyddio'r fformat hwn yn oedi'ch cais.

Ni fyddwn yn dechrau asesu eich cais hyd nes y byddwch yn anfon yr holl ddogfennau ategol perthnasol atom.

Beth fydd yn digwydd ar ôl i chi wneud cais?

Os bydd eich cais yn llwyddiannus:

Mae'n rhaid i chi aros i dderbyn caniatâd oddi wrthym cyn y gallwch ddechrau eich prosiect. Bydd angen i chi gyflwyno ffurflen ar-lein i ni, gan ddarparu:

- manylion eich cyfrif banc (gorfodol)
- tystiolaeth o berchenogaeth/gofynion lesddaliadol (os yn berthnasol)
- manylion o ganiatadau statudol a/neu drwyddedau gofynnol ac a gafwyd (os yn berthnasol)
- cadarnhad o gyllid partneriaeth (os yn berthnasol)

Bydd angen cyfrif banc ar eich sefydliad. Rhaid i'r enw ar y cyfrif banc hwn gyd-fynd yn union ag enw'r sefydliad sy'n gwneud y cais.

Unwaith bydd gennych ganiatâd i ddechrau, byddwn yn talu eich grant yn llawn ymlaen llaw.

Adrodd

Pan fyddwch yn cwblhau eich prosiect, byddwn yn gofyn i chi gyflwyno adroddiad diwedd grant a gwerthusiad o'ch prosiect. Efallai byddwn hefyd yn gofyn am rai tystiolaeth o wariant (er enghraifft, anfonebau a derbyniadau).

Telerau grant

Byddwn yn gofyn i chi gytuno i'n telerau grant safonol, y gallwch ddod o hyd iddynt ar ein gwefan.

Mae hyd telerau'r grant yn dibynnu ar y math o brosiect a natur y sefydliadau sy'n ymgeisio. Bydd telerau'r grant yn para o'r dyddiad caniatâd i ddechrau hyd at:

- **Gweithgaredd:** y dyddiad y mae'r prosiect yn gorffen (a elwir yn ddyddiad cwblhau'r prosiect)
- **Cyfalaf:** pum mlynedd ar ôl dyddiad cwblhau'r prosiect os ydych yn sefydliad dielw
- **Digidol:** pum mlynedd ar ôl cwblhau'r prosiect
- **Caffaeliad:** Os yw eich prosiect yn cynnwys prynu eitem treftadaeth, tir neu adeilad, bydd telerau'r grant yn para'n ddiderfyn. Os ydych yn dymuno cael gwared ar bethau rydych chi wedi eu prynu yn y dyfodol, mae'n rhaid i chi ofyn am ein caniatâd ac efallai byddwn yn hawlio'r grant cyfan neu ran ohono yn ôl. Os yw eich prosiect yn cynnwys caffaeliad, darllenwch ein gofynion yn ein canllawiau ar dderbyn grant.

Pan fyddwch yn cwblhau eich prosiect, byddwn yn gofyn i chi gyflwyno adroddiad diwedd grant a gwerthusiad o'ch prosiect.

Os yw eich cais yn aflwyddiannus:

Mae'r broses asesu yn gystadleuol ac ni allwn ariannu'r holl geisiadau da rydym yn eu derbyn. Os yw eich cais yn aflwyddiannus, efallai y byddwn yn argymhell i chi wneud cais arall.

Gofynion cyfreithiol a pholisïau

Perchnogaeth

Rydym yn disgwyl i chi fod yn berchen ar unrhyw eiddo (tir, adeiladau, eitemau treftadaeth neu eiddo deallusol) rydych yn gwario'r grant arno.

Fel eithriad, os yw eich prosiect yn cynnwys gweithgarwch i ymgymryd â rheoli treftadaeth neu unrhyw weithgaredd arall sy'n cynnwys eiddo nad ydych yn berchen arno, byddwn yn derbyn llythyr oddi wrth y perchennog presennol yn rhoi caniatâd i'r prosiect fynd rhagddo. Dylech anfon y llythyr hwn atom gyda'ch cais.

Allbynnau digidol

Mae gennym ofynion penodol, sydd wedi'u nodi yn ein telerau grant safonol, ar gyfer 'allbynnau digidol' a gynhyrchir fel rhan o unrhyw brosiect.

Defnyddiwn y term 'allbwn digidol' ar gyfer unrhyw beth yr ydych yn ei greu ar gyfer eich prosiect o fewn fformat digidol a gynllunnir i roi mynediad i dreftadaeth a/ neu i helpu pobl i ymgysylltu â, a dysgu am, dreftadaeth.

Er enghraifft, gallai hyn olygu delweddau digidol, ffeiliau sain neu ddata, gwefan â deunydd treftadaeth, ap, rhithrealiti, neu ffilm a wnaed gan ddefnyddio technoleg ddigidol.

Nid yw'r gofynion yn berthnasol i allbynnau digidol sydd heb gynnwys treftadaeth neu nad ydynt yn ymgysylltu pobl â threftadaeth, e.e. gwefan sy'n cynnwys gwybodaeth ynglŷn â'ch sefydliad/prosiect neu restr o ddiwyddiadau yn unig.

Os ydych yn derbyn grant rhwng £3,000 a £10,000, mae'n rhaid i bob allbwn digidol fod:

- 'yn rhywbeth y gellir ei ddefnyddio' (mae'r allbwn yn gweithio fel y'i bwriedid ac yn cael ei ddiweddarau) ac 'ar gael' (mae'r allbwn ar gael i'r cyhoedd fel y'i bwriedid; mae holl ffeiliau digidol yn cael eu cadw'n ddiogel; gallwch roi mynediad i'r ffeiliau digidol ar alw) am bum mlynedd ar ôl dyddiad cwblhau'r prosiect
- yn rhad ac am ddim am ddefnydd anfasnachol am bum mlynedd o ddyddiad cwblhau'r prosiect
- yn drwyddedig i'w ddefnyddio gan eraill o dan drwydded 'Priodoliad Anfasnachol' (CC BY-NC) Creative Commons am bum mlynedd o ddyddiad cwblhau'r prosiect, oni bai ein bod wedi cytuno fel arall

Rydym yn disgwyl:

- gwefannau i gwrdd ag o leiaf safon hygyrchedd A sengl W3C
- i chi ddefnyddio [technologau ffynhonnell agored](#) lle bo'n bosibl
- i chi gyfrannu allbynnau digidol i gasgliadau treftadaeth priodol

Mae arweiniad ar gyfer prosiectau digidol i'w gweld ar ein [gwefan](#).

Mae'n rhaid i chi ddilyn ein canllawiau caffael, y gellir dod o hyd iddynt yn ein canllawiau ar dderbyn grant. Fel trosolwg, ar gyfer costau am nwyddau, gwaith neu wasanaethau sydd â gwerth mwy na £10,000, mae'n rhaid i chi gael o leiaf dri thendr/dyfyfynbris cystadleuol.

Mae'n rhaid i chi hefyd hysbysebu'n agored pob swydd staff y prosiect, gyda'r eithriadau canlynol:

- mae gennych aelod o staff sydd â chymwysterau addas ar eich cyflogres yr ydych yn ei symud i swydd prosiect
- rydych yn cynyddu oriau aelod o staff sydd â chymwysterau addas ar eich cyflogres er mwyn iddo allu gweithio ar y prosiect. Yn yr achos hwn, byddwn yn ariannu cost yr oriau ychwanegol a fydd yn cael eu treulio ar y prosiect a bydd angen i chi ddweud wrthym am eu rôl

Rydym yn ymroddedig i sicrhau bod y sector treftadaeth yn gynhwysol ac yn gynaliadwy. Mae'n rhaid i chi ddefnyddio'r gyfradd cyflog byw (a chyfraddau cyflog byw Llundain lle bo'n briodol) ar gyfer yr holl staff prosiect. Dangoswch dystiolaeth o gyllidebu ar gyfer cyfraddau cyflog byw yng nghostau eich staff a chyllidebau.

Mae'n rhaid i ddulliau recriwtio ymgynghorwyr a chontractwyr fod yn deg ac yn agored a glynu at y ddeddfwriaeth gydraddoldeb berthnasol.

Os ydych yn ansicr o'ch rhwymedigaethau, rydym yn eich cyngori i gael cyngor proffesiynol neu gyfreithlon. Os ydych chi eisoes wedi caffael nwyddau, gwaith neu wasanaethau ar gyfer y prosiect sydd gwerth mwy na £10,000 (ac eithrio TAW), bydd angen i chi ddweud wrthym sut y gwnaethoch hyn. Nid ydym yn gallu talu eich grant os nad ydych wedi dilyn y weithdrefn gywir.

Mae'n rhaid i chi ddefnyddio'r gyfradd cyflog byw ar gyfer yr holl staff prosiect.

Gwybodaeth ychwanegol

Mae'r adran gyllidebu ac adrodd ar werthuso isod yn berthnasol i bob prosiect. Dylech hefyd ddarllen yr adrannau canlynol os ydynt yn berthnasol i'ch prosiect:

[Prynu tir ac adeiladau](#)

[Prynu eitemau a chasgliadau treftadaeth](#)

[Prosiectau yn cynnwys tir, cynefinoedd a rhywogaethau](#)

[Gofynion perchnogaeth trydydd parti, gan gynnwys grantiau cymunedol](#)

Cyllidebu ac adrodd ar gyfer y gwerthusiad

Rydym yn argymhell gadael cyllideb ar gyfer gwerthuso o rhwng 2% a 7% o gyfanswm costau eich prosiect. Ni ddylai eich cyllideb ar gyfer gwerthuso fod yn llai na 2%. Er enghraifft, os oes prosiect yn gwneud cais am gyllid o £190,000, byddem yn disgwyl i isafswm o £3,800 (2%) gael ei neilltuo i'r gwerthusiad. Os yw'ch cyllideb werthuso yn is, bydd angen i chi ddweud y rheswm am hyn wrthym yn y disgrifiad ar gyfer cost hon y prosiect.

Gofynnir i chi ysgrifennu gwerthusiad o'ch prosiect a'i atodi i'ch adroddiad cwblhau terfynol. Ein nod yw ariannu prosiectau sy'n creu newid cadarnhaol a pharhaol i bobl a chymunedau.

Ein nod yw ariannu prosiectau sy'n creu newid cadarnhaol a pharhaol i bobl a chymunedau.

Mae gofyn i'n prosiectau gyflwyno adroddiadau gwerthuso yn ein caniatáu i ddangos y gwahaniaeth hwnnw a chael gwybod a yw prosiect wedi gwario'r grant yn briodol ac wedi cyflawni'r canlyniadau a ddymunir. Rydym yn adrodd ar y cyflawniadau hyn drwy werthuso rhaglenni'n barhaus, sy'n ddibynnol ar wybodaeth oddi wrth hunanwerthusiadau ar lefel prosiectau.

Byddwn hefyd yn anfon holiadur gwerthuso o fewn blwyddyn o gwblhau eich prosiect. Bydd yn gofyn am wybodaeth ar y nifer o weithgareddau a wnaed, y nifer o ymwelwyr a gafwyd (os yn berthnasol), faint o hyfforddiant a gwirfoddoli a wnaed yn eich prosiect, ac unrhyw staff ychwanegol rydych wedi'u cyflogi. Ar gyfer pob un o'r 'allbynnau' hyn o'ch prosiect, bydd gennym ddiddordeb yn y mathau o bobl a gafodd fudd yn ogystal â'r niferoedd cyffredinol.

Amlinellir y wybodaeth feintiol yr ydym yn disgwyl i chi ei chasglu ar gyfer eich holiadur gwerthuso isod. Ar gyfer ymwelwyr, gwirfoddolwyr, hyfforddeion a staff, rydym hefyd yn gofyn am fanylion demograffig o ran rhyw, oedran, ethnigrwydd, cyfeiriadedd rhywiol, anabledd a dosbarth cymdeithasol.

Ar eu pen eu hunain, ni fydd niferoedd hyn yn dweud y stori gyfan am eich prosiect, a bydd angen eich adroddiad gwerthuso i ddweud wrthym am ansawdd eich prosiect yn ogystal.

1. Gweithgareddau

Byddwn am i chi ddweud wrthym faint o weithgareddau a gynhaliwyd gan ddefnyddio'ch grant. Dyma'r gweithgareddau yr ydym yn eu rhestru:

- **Diwrnodau agored:** diwrnodau lle'r ydych yn agor safle treftadaeth, casgliad neu nodwedd i'r cyhoedd, na ellir ymweld ag ef/hi yn arferol. Gellir hefyd cynnwys diwrnodau pan nad ydych yn codi tâl ar gyfer atyniadau sydd yn codi tâl mynediad yn arferol.
- **Gwyliau:** rhaglenni digwyddiadau neu weithgareddau ar gyfer y cyhoedd, sy'n para diwrnod neu fwy, â thema neu ffocws sydd wedi'i ddiffinio'n glir.

- **Arddangosiadau ac arddangosfeydd dros dro:** arddangosiadau neu arddangosfeydd nad ydynt yn nodwedd parhaol ar eich safle ac sy'n para am lai na 12 mis.
- **Teithiau tywys neu deithiau cerdded:** gellir tywys y rhain gan naill ai'ch staff neu gan bobl y tu allan i'ch sefydliad, ond mae'n rhaid iddynt gael eu cynnal ar eich safle treftadaeth neu nodwedd.
- **Ymweliadau gan ysgolion a cholegau:** gellir cynnwys ymweliadau gan ysgolion cynradd, ysgolion uwchradd a lefelau addysg uwch ymysg y rhain.
- **Sesiynau allgymorth mewn ysgolion a cholegau:** ymweliadau a wneir gan eich staff neu'r gwirfoddolwyr sy'n gweithio gyda chi ar y prosiect.
- **Gweithgareddau eraill ar y safle:** gweithgareddau sy'n cael eu cynnal ar eich safle nad ydych yn credu eu bod yn cael eu cynnwys o dan benawdau eraill.
- **Gweithgareddau allgymorth eraill neu weithgareddau eraill y cynhelir oddi ar y safle:** gweithgareddau sydd wedi cael eu cynnal oddi ar y safle y teimlwch nad ydych wedi gallu dweud wrthym amdanynt.

2. Ymweliadau

Data ynglŷn â nifer y bobl a wnaeth ymweld â'ch atyniad y flwyddyn cyn dechreuodd eich prosiect a'r flwyddyn ar ôl iddo gael ei gwblhau. Os yw'r atyniad neu gyfleuster yr ariennir gennym ni yn rhan o atyniad mwy (er enghraifft, os ydym yn ariannu oriel o fewn amgueddfa fwy), rydym ond eisiau cael y niferoedd ymwelwyr gennych ar gyfer y rhan o'r atyniad neu gyfleuster yr ydym yn ei hariannu.

3. Gwirfoddolwyr

Nifer y gwirfoddolwyr sy'n gysylltiedig â'r prosiect a ariennir a nifer yr oriau gwirfoddol y gwnaethant eu cyfrannu.

4. Hyfforddiant

Nifer y bobl a gafodd eu hyfforddi drwy'r prosiect, o dan gyfres o benawdau sgiliau sy'n cwmpasu cadwraeth, ymgysylltu â chynulleidfaoedd a rheoli.

Mae hyfforddiant yn cynnwys unrhyw raglen strwythuredig o hyfforddi mewn swydd, rhannu sgiliau, dysgu yn y gwaith a phrofiad gwaith. Gofynnwn i chi wahaniaethu rhwng hyfforddiant ar gyfer eich staff a hyfforddiant ar gyfer gwirfoddolwyr.

5. Staff newydd

Nifer y swyddi staff newydd a grëwyd i gyflawni'ch prosiect, a nifer y rhain sy'n cael eu cynnal o hyd ar ôl cwblhau'r prosiect.

Am ragor o wybodaeth ynghylch gwerthusiad, darllenwch ein canllaw ar ein gwefan.

Prynu tir ac adeiladau

Gallwn ariannu prosiectau sy'n ymwneud â phrynu tir a/neu adeiladau sy'n bwysig i'n treftadaeth ac sy'n cael eu gwerthu ar bris y farchnad neu'n islaw'r pris hwn. Mae'n rhaid i'r prif resymau dros brynu ymwneud â mantais wrth reoli'r dreftadaeth dros y tymor hir a mynediad i'r cyhoedd.

Os ydych eisoes yn rheoli'r tir a/neu'r adeiladau yr ydych yn dymuno eu prynu, bydd angen i chi ddangos i ni pa fuddiannau ychwanegol a fydd yn cael eu darparu trwy eu prynu.

Bydd angen i chi ddangos i ni fod pob opsiwn wedi'i archwilio ar gyfer cael hyd i gytundeb rheoli priodol â pherchennog y rhydd-ddaliad cyn ceisio am grant i'w brynu.

Gallwn eich helpu i brynu tir a/neu adeiladau os gallwch ddangos yn eich ffurflen gais y bydd:

- unrhyw risg i'w cadwraeth yn cael ei lleihau am eich bod yn eu prynu;
- y pris yn adlewyrchiad teg o'r cyflwr a'r gwerth;
- prynu'r eiddo yn cyfrannu at fwy o bobl yn ymgysylltu â'r dreftadaeth;
- gennych gynlluniau digonol ar gyfer rheoli a chynnal a chadw dros gyfnod o ddeng mlynedd o leiaf ar ôl cwblhau'r prosiect;
- modd i chi ddangos eu harwyddocâd ar gyfer treftadaeth leol, ranbarthol neu genedlaethol.

Ni fyddwn yn cefnogi prynu eiddo y teimlwn ei fod yn cael ei werthu ar bris sy'n uwch na'r gwerth marchnadol. Os byddwn yn rhoi grant i chi, efallai y bydd angen arwystl ar y tir a/neu'r adeiladau. Gallwn ariannu pob math o gostau prynu megis ffioedd asiant, ffioedd yr ystafell werthu a threthi. Sicrhewch fod y rhain wedi'u hystyried yn eich tabl costau.

Os yw eich prosiect yn cynnwys prynu eitem dreftadaeth, tir neu adeilad, bydd telerau'r grant yn para'n ddiderfyn. Os ydych yn dymuno cael gwared â'r hyn yr ydych wedi ei brynu yn y dyfodol, gallwch ofyn am ein caniatâd. Efallai y byddwn yn hawlio ein grant yn ôl.

Y wybodaeth sydd ei hangen arnom ynglŷn â'r pryniant:

- cynllun lleoliad i raddfa, sy'n nodi'n glir maint y tir neu'r adeilad bydd yn cael ei brynu ac unrhyw fynediad perthnasol i'r tir a'r adeilad
- un prisiad annibynnol. Dylai hwn gynnwys esboniad manwl yn glŷn â sut y cafwyd y gwerth marchnadol. Rydym yn croesawu prisiadau gan y Prisiwr Dosbarth. Efallai y byddwn hefyd yn trefnu ein prisiad ein hunain. Yn arferol, byddwn yn barod i gefnogi prynu am bris sydd hyd at 10% yn uwch nag unrhyw amrediad mewn prisiad a dderbynnir
- tystiolaeth mai'r perchnogion presennol yw'r perchnogion (bod ganddynt deitl cyfreithiol) a bod ganddynt yr hawl i werthu'r tir a/neu'r adeilad ac i drosglwyddo'r teitl i'r perchennog newydd
- tystiolaeth o unrhyw gyfamodau cyfreithiol neu hawliau (megis pysgota, saethu, mwynau, draenio), neu denantiaethau hirdymor neu fyrdymor, neu hawliau tramwy neu fynediad, neu unrhyw fuddiannau eraill sydd yn gysylltiedig â'r tir neu'r adeilad

Prynu eitemau treftadaeth a chasgliadau

Gallwn ariannu prosiectau sy'n ymwneud â phrynu eitemau treftadaeth neu gasgliadau sy'n bwysig i'n treftadaeth ac sydd yn cyfrannu at gyflawni ein canlyniadau.

Byddwn ond yn helpu i brynu eitemau neu gasgliadau os gallwch ddangos yn eich ffurflen gais y bydd:

- risgiau i'w dyfodol hirdymor yn cael eu lleihau os ydych yn eu prynu
- y pris yn adlewyrchiad teg o'u cyflwr a'u gwerth
- y pryniant yn unol â'ch polisi casglu
- yr eitemau yn hygyrch i'r cyhoedd unwaith y maent wedi'u prynu
- gennyh gynlluniau digonol i ofalu amdanynt a'u cynnal a'u cadw

Byddwn yn helpu i brynu gwaith celf, archifau, gwrthrychau a chasgliadau eraill sy'n bwysig i'r dreftadaeth ac a grëwyd dros ddeng mlynedd yn ôl. Byddwn hefyd yn rhoi arian i brynu eitemau mwy diweddar o bwys treftadaeth, ond dim ond os ydynt yn rhan o gasgliad mwy sy'n fwy na deng mlwydd oed.

Os yw eich prosiect yn cynnwys prynu eitem dreftadaeth, tir neu adeilad, bydd telerau'r grant yn para'n ddiderfyn. Efallai y bydd angen i ni gymryd arwystl ar yr eitem(au). Os ydych yn dymuno cael gwared â'r hyn yr ydych wedi ei brynu yn y dyfodol, gallwch ofyn am ein caniatâd, ac efallai y byddwn yn hawlio ein grant yn ôl. Os ydych yn benthyca'r eitem(au) eisoes ar gyfer eich sefydliad, bydd angen i chi ddangos i ni pa fuddiannau ychwanegol y cyflenwir trwy ei phrynu / eu prynu.

Mae'n annhebygol y byddai prynu eitem dreftadaeth gan un casgliad a ariennir yn gyhoeddus oddi wrth un arall yn darparu budd digonol i'r cyhoedd er mwyn i ni ystyried ariannu'r pryniant.

Ni fyddwn yn cefnogi prynu eiddo y teimlwn ei fod yn cael ei werthu am bris sydd yn uwch na'r gwerth marchnadol.

**Os yw eich prosiect yn
cynnwys prynu eitem
dreftadaeth, tir neu adeilad,
bydd telerau'r grant yn para'n
ddiderfyn.**

Ni fyddwn yn rhoi blaenoriaeth i brynant oherwydd ataliad allforio yn unig. Mae ataliad allforio yn rhoi cyfle i sefydliadau godi'r arian sydd ei angen i brynu eitem neu gasgliad y bwriedir ei allforio. Mae'r ataliad allforio yn gohirio'r drwydded allforio am gyfnod penodol fel y gellir gwneud cynnig oddi fewn y DU.

Os ydych yn bwriadu gwneud cais i ni, dylech gysylltu â'ch swyddfa leol cyn gynted â phosibl, ac o fewn y cyfnod gohirio cyntaf.

Os oes angen penderfyniad arnoch ar frys, mae'n rhaid i chi gysylltu â'ch swyddfa leol i drafod hyn cyn eich bod yn gwneud cais. Gallwn ond ystyried cynnig penderfyniadau cyflym ar gyfer prynu eitemau treftadaeth neu gasgliadau os yw'r dyddiad cau yn golygu nad ydym yn gallu asesu eich cais o fewn ein hamserlen arferol.

Bydd ein staff yn trafod goblygiadau ein gweithdrefn gyflym ar gyfer eich cais gyda chi. Os oes gennych ychydig o amser i brynu'r eitem(au), gofynnwn i chi ddarparu manylion ynglŷn â sut bydd y gwrthrych hwn yn cael ei integreiddio yn eich gweithgareddau dysgu a rhaglenni cyhoeddus sydd eisoes yn bodoli.

Ni fyddwn yn gofyn i chi greu cynllun gweithgaredd ar wahân ond byddwn yn disgwyl i weithgareddau a rhaglenni fod yn briodol ar gyfer y gwrthrych yr ydych yn ei brynu.

Costau

Mae'r costau cymwys sy'n gysylltiedig â phryniant yn cynnwys:

- y pris prynu ei hun
- ffioedd a godir gan eich sefydliad fel y prynwr, gan gynnwys prisiadau; ffioedd asiant; a phremiwm y prynwr ar gyfer pryniannau mewn arwerthiant
- TAW na ellir ei hawlio yn ôl

Mae'r costau anghymwys yn cynnwys:

- ffioedd y gwerthwr (e.e. ffioedd cyfreithiol a ffioedd yr asiant).

Dylech hefyd gynnwys y costau ar gyfer yr holl weithgareddau eraill y byddwch yn eu gwneud ar gyfer eich prosiect unwaith yr ydych wedi prynu'r eitem(au). Mae'n rhaid i gostau eich gweithgareddau fod yn gymesur i gost yr eitem(au).

Y wybodaeth sydd ei hangen arnom ynglŷn â'r pryniant

Bydd angen i chi ddarparu:

- gwybodaeth am hanes ac arwyddocâd yr eitem(au)
- datganiad ynglŷn â pham mai chi yw'r sefydliad cywir i fod yn berchen ar yr eitem(au). Dylid cefnogi hwn gan yr hyn yr ydych yn ei ddweud yn eich polisiau, megis eich polisi caffael neu reoli casgliadau
- tystiolaeth i ddangos mai chi fydd perchennog llawn yr eitem(au) neu fod gennych achos da ar gyfer perchnogaeth ar y cyd sydd wedi'i chynllunio'n dda
- tystiolaeth ddogfennol o darddiad yr eitem(au). Mae enghreifftiau o dystiolaeth yn cynnwys dogfennau gwerthu, dogfennau cyfreithiol, dogfennau allforio, datganiad ysgrifenedig gan y perchennog presennol, hanes yr eitem(au)

- tystiolaeth mai'r perchnogion presennol yw'r perchnogion (bod ganddynt deitl cyfreithiol) a bod ganddynt yr hawl i werthu'r eitem(au) ac i drosglwyddo'r teitl i'r perchennog newydd
- prisiad annibynnol ar sail marchnad agored ar gyfer yr eitem(au) yr ydych yn dymuno ei phrynu / eu prynu; dylai hwn gynnwys ymresymiad y prisiwr i gefnogi'r prisiad, nid datganiad o'r gwerth yn unig; nid oes angen i chi gomisiynu prisiad ar gyfer eitem (neu eitemau) sy'n destun ataliad allforio neu sy'n rhan o'r broses priso trysor
- tystiolaeth i ddangos eich bod wedi dilyn canllawiau cyfredol ynghylch hynafiaethau cludadwy, masnach anghyfreithlon, ac eitemau a chasgliadau a allent fod yn sensitif. Dylech ddarparu datganiad sy'n amlinellu'ch ymchwil i'r cyfreithiau a chanllawiau priodol ynghylch caffael yn foeseogol
- disgrifiad ynghylch sut y byddwch yn rheoli'r eitem(au) ac yn ei chadw / eu cadw'n ddiogel, pan fyddwch yn ei phrynu / eu prynu ac yn y dyfodol
- adroddiad gwarchodwr sy'n datgan a oes gan yr eitem(au) anghenion cadwraeth ac, os felly, sut byddwch yn bodloni'r anghenion hynny. Dylai'r adroddiad gynnwys tystiolaeth fod gan eich sefydliad yr amodau amgylcheddol cywir i gartrefu'r eitem sy'n cael ei phrynu

Prosiectau yn cynnwys tir, cynefinoedd a rhywogaethau

Prosiectau cofnodi biolegol

Dylai unrhyw arsylwadau ar rywogaethau gydymffurfio â'r safonau ar gyfer ansawdd data a hygyrchedd fel y nodir gan y Rhwydwaith Bioamrywiaeth Cenedlaethol (NBN) yn [Atlas yr NBN](#). Mae'n rhaid sicrhau bod yr arsylwadau hyn ar gael i'r cyhoedd ar drwydded agored ar y cydraniad a gymerwyd, yn amodol ar gyfyngiadau rhywogaethau sensitif.

Mae nifer o ffyrdd i gyflawni hyn. Efallai y byddai'n well gan bartneriaid data [Atlas yr NBN](#) cyflenwi setiau data yn uniongyrchol i [Atlas yr NBN](#). Mae opsiynau eraill yn cynnwys drwy'r teclyn cofnodi ar-lein [iRecord](#) neu y gellir eu rhannu gyda'ch canolfan cofnodi amgylcheddol leol neu ranbarthol ar gyfer trosglwyddo ymlaen i Atlas yr NBN. Sicrhewch os gwneir cyflwyniad i [Atlas yr NBN](#) trwy drydydd parti ei fod yn ymwybodol o'r gofynion i gyflwyno'r data hwn ar y cydraniad a gymerwyd ar drwydded agored.

Os nad ydych yn sicr ynglŷn â'r ffordd orau ymlaen, cysylltwch â'r Rhwydwaith Bioamrywiaeth Cenedlaethol yn uniongyrchol i drafod y llwybr cyflenwi data mwyaf priodol. Mae hefyd yn ofynnol eich bod yn bodloni ein gofynion digidol.

Y wybodaeth sydd ei hangen arnom ynghylch cymorth gwladwriaethol amaethyddol

Bydd angen i chi ddarparu cadarnhad cymorth gwladwriaethol gan Defra os yw'r rheolau cymorth gwladwriaethol amaethyddol yn debygol o wneud cais.

Bydd angen i chi ddarparu cadarnhad cymorth gwladwriaethol gan Defra os yw'r rheolau cymorth gwladwriaethol amaethyddol yn debygol o wneud cais.

Gweithio ar dir preifat

Mae nifer o gynefinoedd a rhywogaethau â blaenoriaeth i'w gweld ar dir y mae unigolion preifat neu sefydliadau er elw yn berchen arno. Rydym yn derbyn ceisiadau ar gyfer prosiectau tirwedd a natur sydd ar dir cyhoeddus a thir a berchnogir yn breifat, ar yr amod fod y budd i'r cyhoedd yn fwy na'r elw preifat ar gyfer y tirlfeddiannwr (tirlfeddiannwr) unigol lle mae'r rhain yn unigolion preifat neu'n sefydliadau er elw.

Er mwyn cynnwys tir preifat, mae'n rhaid i'ch prosiect fodloni'r pedwar maen prawf isod:

- bod â rhan sylweddol o gynefin blaenoriaethol o ansawdd da neu gynnal poblogaeth sylweddol o rywogaethau blaenoriaethol y gellir ymestyn o'u plith;
- gwella a/neu ehangu maint ac ansawdd y cynefin, gan helpu i fodloni targedau cynefinoedd a rhywogaethau Cynllun Gweithredu Bioamrywiaeth y DU;
- cyfrannu at reoli'r ardal mewn modd cynaliadwy dros y tymor hir; a
- dangos dull strategol o warchod cynefin neu rywogaeth flaenoriaethol.

Hyd yn oed wrth weithio ar dir preifat, byddwn yn disgwyl darparu rhywfaint o fynediad i'r cyhoedd.

cyhoeddus yn cael ei ddarparu. Fodd bynnag, rydym hefyd yn derbyn egwyddor lefelau parthedig ar gyfer mynediad corfforol o fewn ardal eich prosiect a'r ffaith na fydd mynediad corfforol bob amser yn briodol neu'n ddymunol am resymau cadwraeth cynefin.

Er hynny, dylai fod mynediad cyhoeddus eisoes i'r tir yr ydych yn berchen arno, a gallai fod gennych hefyd rywfaint o seilwaith, fel llwybrau neu guddfannau, a all helpu i ehangu mynediad i'r cyhoedd.

Gofynion perchenogaeth trydydd partion

1. Ar gyfer prosiectau tirwedd a natur

Lle perchnogir ar y tir (sydd efallai'n cynnwys gwahanol blotiau o dir ar draws ardal eang) sy'n destun arian grant gan drydydd parti neu nifer o drydydd partion (gan gynnwys perchnogion preifat), dylid rhoi cytundebau cyfreithiol ar waith rhwng pob tirlfeddiannwr a derbynnydd y grant.

Nid oes gennym ffurf ragnodedig o gytundeb ond mae gennym ofynion penodol y dylai'u cynnwys mewn unrhyw gytundebau â thirlfeddiannwr trydydd parti. Ar y man lleiaf, dylai cytundebau â thirlfeddiannwr gynnwys y canlynol:

Manylion y partion:

1. Cadarnhad ynglŷn â deiliadaeth y tir (rhydd-ddaliadol neu brydlesol);
2. Disgrifiad o'r eiddo (gan gynnwys cynlluniau);
3. Cyfamodau ar ran y tirlfeddiannwr i gynnal a chadw'r tir a darparu mynediad i'r cyhoedd yn unol â thelerau'r grant (fel y bo'n berthnasol);
4. Darpariaeth y dylai unrhyw waredu ymlaen llaw fod yn ddarostyngedig i gytundeb trydydd parti
5. Y bydd y cytundeb yn para o ddechrau'r gwaith ar dir y drydydd parti nes deng mlynedd ar ôl cwblhau'r prosiect.

Bydd angen i chi ddarparu copïau i ni o'r cytundebau â thirlfeddiannwr er mwyn sicrhau cydymffurfiaeth â'r gofynion hyn. Bydd angen cwblhau'r cytundebau â thirlfeddiannwr a'u rhoi ar waith cyn y bydd unrhyw arian grant yn cael ei ryddhau ar gyfer gwaith ar bob llain o dir a berchnogir gan drydydd parti.

1. Ar gyfer gwaith cyfalaf i dreftadaeth adeiledig: (er enghraifft, adeiladau hanesyddol, gerddi addurniadol)

Os yw'ch prosiect yn cynnwys gwaith sylweddol i adeilad treftadaeth sy'n eiddo i drydydd parti, byddwn fel arfer yn disgwyl i'r perchennog ddod yn dderbynydd grant ar y cyd neu roi prydles i chi sy'n bodloni ein gofynion. Mewn rhai amgylchiadau, yn hytrach na gwneud y perchennog yn dderbynydd grant ar y cyd, efallai y byddwn yn gofyn iddo lofnodi llythyr ategol yn cytuno i gydymffurfio â thelerau'r grant i'r graddau y maent yn ymwneud â materion sydd o dan ei reolaeth.

Costau cyfreithiol

Mae modd i chi gynnwys y costau ar gyfer addasu a sefydlu unrhyw gytundebau trydydd parti, gan gynnwys cost cael cyngor cyfreithiol, fel rhan o gostau datblygu eich cais.

Beth nesaf?

Defnyddiwch ein rhestr wirio ddefnyddiol ar ddechrau'r canllawiau hyn i sicrhau eich bod yn barod i ymgeisio. Gallwch wedyn [ymgeisio ar-lein](#).

Cysylltwch â ni

Gallwch ddod o hyd i ragor o wybodaeth am gysylltu â ni ar ein [gwefan](#).

Os hoffech wybod mwy am ein proses gwyno, ewch i'n [gwefan](#).